కథానిక

పాపయ్య తిరిగొచ్చాడు

మా. గోఖలే

దేశాంతరాలెల్లిన పాపయ్య తిరిగొచ్చాడని— దీపాలమాశలో పెట్లదిమ్మ పగిల్నట్టు — వూళ్లోయావత్తు జనానికీ టక్కీ మని తెలిసింది.

నూర్పిళ్లయిపోయినై. నారుమళ్లకి యింకా యవదానం వుండది. పయిటేల బువ్వల్దిన్న జనం ఆసెట్టు యీసెట్టు కింద సల్లపట్టున పడుండి అది దను కుంటూ లోకాభిరామాయనం మాట్టాడు కుంటుండే యవదానంలో — యీ సమాశారం వూరంతా గబ్బు లెగిసింది.

వూరిబయట వాళ్ల యింటికి యివకాడ సింత సెట్టు కింద కూకునుండ పాపయ్యను గొడ్డపిల్ల కాయ కొండయ్య సొష్టంగా సూశాడు.

ఏ కైలాస సికరాలమీదనో వుంటా వుండ చ్చను కుంటుండ పాపయ్య ఆవజాన అడకూకుని ఒక్క కొండయ్య కళ్లకు అగుపియటం బోహు పెమాదకరమైన యిశేషం— కొండయ్య బోడ్లో గెజ్జల గుత్తి గెల్లుమంది— కోటయ కొండ తిర నాల్లో రంకుల్రాటమ్మీన తిరిగినట్టు తిరిగాడు కొండయ్య వూరంతా.

'ఓరి చుబ్బయ్యోవ్, ఓరి లచ్చొమయోవ్, ఓరి బెమ్మయ్యోవ్' అనుకుంటా పలకరిచ్చు కుండ జనం— యింకా సేపిట్లో వూరి బయట సింతసెట్టు కింద కొచ్చి వాలారు కాకులకు మల్లే రెప రెప లాడ్తా.

'అరవమాకండి——'

'తోత్తారేందిరా——'

'ఎహె జరుగాతలికీ——'

'ఇదిగో చుబ్బయ్యోవ్ నీ పొంకర్ర కాళ్ల మయాన పెట్టకుండుంటా?'

'ఈ రంగమ్మ యీడెందుకంటా ఎలిక్కి మల్లే—'

'నువుండలా తొండకిమల్లే—'

'జెముడుకాయ మొగం నువ్వూ— ఎహె లెగూ—'

'కి య్యోవ్—'

సల్లగా జనం మద్దెనుంచి లెగిసి నుంచున్న దొక యిగ్రహం— అంతే- యీడ దొంగ లాడ గబ్బీప్... ఆ నుంచుండది ఈస్సెరుడు.

'మీయవారం సానా సేపుట్నుంచి సూత్తుండా. యిదిగో లెగిసి సెబుతుండా-ఆ మీన మీయిట్టం.' అన్నాడు ఈస్సెరుడు, బుజం మీన కండవా నడుంసుట్టూతా బిగతీస్తా.

'ఇగనేం ఈస్సెరుడు యీడే వుండాడే! యిగ మాట్టాడక్లేరే జనం.'' అనుకున్నారు కాత్తె సుమారయిన పెద్దమడుసులు.

ఆ వజాన యీడ సప్పుడు ఆడ సప్పబడి, ఒచ్చిన పనేందని సప్పున అనిపిచ్చినట్టయి - ఒక్క పాలిగా ఆసెట్టుకింద కూకునుండ మడిసికల్లి జనం దుష్టి మల్లింది.

సింత సెట్టుకు ఓరగా ఆనుకుని, నడుంమీన కుండా— కాలుమీన కాలేసుకునుండ మోకా ల్దాకా— కండవా బిగించి, కుడిపంటెన బట్టినసుట్ట ఏటవాలుగా నిలబడి కాల్తావుంటే, ఆ మైకంలో కళ్లు మూసీ ముయ్యాక ఆ వజాన ఆలోసెనల్లో కూకునుండ పాపయ్యను వైనంగా సూశారు జనం.

'బత్తిలో వుండట్టుంది.'

'అట్టనేవుండది మొగం.'

'మరి గోసాయోళ్ళకి మల్లే లేడే!'

'గెడ్డం నిన్నో మొన్నో గీకిచ్చినట్టుం దసె!'

'దేశాలమీన కెల్లినోర్ని ఎటుగా సూడాలో మనకు తెలవదు గందా!'

'వుండండి—అరవమాకండి, కళ్లు తెరుత్తున్నాడు—'

'యావత్తు పెపంచక నాశనం!' అంటా గబుక్కున కళ్లు తెరిసిన పాపయ్య, సుట్టదీసి తుబుక్కున వుమ్మేస్తా, కూకునుండ జనంమీనకు సటుక్కున సూటిగా సూశాడు సూపు, కళ్లు మెరిపిస్తా.

సెట్టు మయాన కిరికి సెత్తిన పడ్డట్టయింది జనానికి.

'ఇదిగో పాపయ్య మావాఁ నువ్వు దేశాంతరాలమీన కెల్లి ఆడాడ యింతలూ యిసేసాలు తెలుసుకుంటా వుంటావని మాకు తెల్సు. ఎప్పుడయితే నువ్వు మనూరు తిరిగొచ్చావని తెల్సిందో, అది గప్పుడే యీడకు లగెత్తుకుంటా వొచ్చి కూకుండాం. మరి నువ్వు ఆదేందో అటనే ఆలోసిత్తా కూకునికూకుని-గబిక్కున లెగిసి 'యావత్తు పెపంచకనాశనం' అంటూ తుబుక్కున వుమ్మ్యాశావు. మరా నాశనమేందో, దాని యవారమెసువంటిదో, యీడ సబజేసి కూకుండ జనానికి వైనంగా తేల్సి సెప్పంది మా పానాలు అటనే కొట్టాడుకుంటా వుంటయ్యని నువ్వు నమ్మాల్సిందన్న మాట-యిగనే కూకుంటున్నా.' అని సెప్పేసి ఈస్సెరుడు కూకుండాడు.

సగం సగం నవుకుంటా సుట్ట మళ్ళీ పంటిబట్టి కళ్లు మూసుకుండాడు పాపయ్య.

'మళ్ళీ కళ్లు మూసుకుండాడేం?'

'యట్టనబ్బా?'

'దొబ్బున తెరుత్తే బాగుండును!'

'మడిసిలో ఏందో వుండది మరి-'

'స్—అరవమాకండి—'

'యుద్దం!' అన్నాడు పాపయ్య కళ్లుదెరిసి అట్టనే సూత్తా.

ఒక్కపాలి - ఎనక్కు వొరిగిన జనం-మళ్లీ వైనంగా కూకుంటూ ఒకరి మొగం ఒకరు సూసుకుండారు పాపయ్య అన్న మాటకు.

'యుద్దమంటే?' అన్నాడు జనంలో ఒక మడిసి, పాపయ్య మాట సివరకంటా రావల్సిందేనన్నట్టు.

'యుద్దమంటే మీ కెవురికైనా తెల్సా?' అన్నాడు పాపయ్య.

'తుపాకి గురిసూసి కొట్టుకునేదేగా?'

'ఇమానాల మీన్నుంచి బాంబులేసేది గాదంటయ్యా?'

'పిరంగులుకూడా వుంటయి లేండయ్యోవ్-'

'టాంకు బళ్లో—?'

'టాంకుబండి బయల్దేరిదంటే దారి మయాన ఎసువంటి మనగాడికొండ అడ్డాం వొచ్చినా యిరగదోసుకుంటా ఎల్లిపోవల్సిందే నంట-యిగ మడ్సులగిడ్సుల మాట అడగమాకండి.'

'అది గంతేగా యుద్దమంటే-ఏం పాపయ్య మావాఁ?'

'ఆదెంత యుద్దం! అది నిన్న మొన్న జరిగిన యుద్దం అయితే!' అన్నాడు పాపయ్య.

'అంటే?'

'అంతకన్న మనగాడ్ది యింకేదన్నా వుండదెట్టా?'

'ఇంక యాడన్నా వుంటే మనకి తెలవదంట్రా?'

'ఓరి పోరా ఎర్రిమొగవాఁ! ఈనేందో యీడ కూకుని యాడేడో జరిగే యుద్దాలు సూత్తాడంట! అట్టాటియన్నీ ఆడీడదిరిగే పాపయ మావఁ లాంటోళ్ళకి తెలవాల్సిందే!'

'ఓరి పోరా గుడ్డిమొగవోఁడా! మొన్న జరిగిన యుద్దం పెపంచయుద్దం గదంట్రా? అంతకన్న మనగాడి యుద్దమైతే మనకి తెలవకుండా ఎట్టపోద్దీ అంటా?'

'తసదియ్య ఎంకయ్య పాయింటు లాగేడే!'

'ఓర్నీ మడుసులు పడిసావ- అవతల పెద్దమడిసిని మాట్లాణ్ణియరేం?'

'పాపయ్య మావేఁగా అడిగింది యుద్దం అంటే మీకు తెల్సా అనీ?'

'ఓర్నోరు ముయరా కుంటోడా- అయితే పాపయమావాఁ మొన్న కొట్టుకున్న యుద్దం ఆదెంతదయితే అంతకన్న మనగాడ్ది యింకేదున్నదంటావ్?'' అన్నాడు ఈస్పెరుడు.

'వున్నదని నేనన్లేదే' అన్నాడు పాపయ్య.

'ఆదేంది మళ్ళిట్టంటాడూ!'

మరి యిగనేంది పాపయమావాఁ?'

'ఆదేందో కాత్తె బయటికి రానీవయ్యా?'

'ఎహె వుండండి సిడిపోతులకు మల్లే- ఆఁ యిగనువ్వు కానీ పాపయమావాఁ.' అన్నాడు ఈస్పెరుడు బిగులాదినట్టు.

'ఇంకో యుద్దం వొచ్చుద్దన్న మాట'- అన్నాడు పాపయ్య తుబుక్కున వుమ్మ్యాస్తూ

'చా!'

'నిజంగా నంటయ్యా?'

'ఆఁ—'

'బలే!'

'రావల్చిందే!'

'ఏంధమ్మా రానిచ్చేదీ- పొడవంద్రా-'

'ఈపాలి సీలమీన బూమి మిగల్దు.'

'వుండండి వుండండి- అయితే పాపయ మావాఁ అదేందో యింకా యివకాడికి రాందే మా లావు యుద్దె మంటుండావే- మరి నీకు అదెట్టు తెల్చింది?'

'ఆర్నీ- యెంకయ్య పాయింటు లాగాడు!'

'సెబుతున్నా యినండి. తెల్లోళ్లున్నారు-' సెబుతున్నాడు పాపయ్య.

'సానామం దుండారు-'

'అమెరికానోరుండారు' చెప్పాడు పాపయ్య.'

'ఔనూ.'

'అళ్లకాడ కొండలంత బాంబులుండయ్యంట. ఆట్ని యాటంబాంబు లంటారంట-'

'అంటే యాటను కోసినట్టు కోసుద్దన్నమాట.'

'మద్దెన మాటరానీకండి- ఆ యాటంబాంబు అట్టయిమానంమీన్నుంచి ఏసే యెయ్యాక తలికే బద్దలయిన బద్దలవటం అయిదుమైళ్ళ సదరపు మేర ద్రావకం కరిగినట్టు కరిగి యింకా సేపుటికి అట్ట కట్టుకుపోద్దింట- వుండండి-అమయిన ఒక పొగ- అంటే వాసన పుట్టుద్దంట; అది పీల్సినవాడు ఆ మయినే నీలక్కపోతాడంట.' అన్నాడు పాపయ్య.

'ఓ యబ్బా!'

'ఇసిత్రంగుండదే!'

'మొత్తం సదునై అట్టకట్టుద్దంటున్నాడుగా.'

'అది కిందటి యుద్దెం సివర్రోజుల్లో శాంపిలుగా సూసిన యవారమన్న మాట-' అన్నాడు పాపయ్య.

'అంటే?'

'అంటే ఏందిరా అప్పటి కది శాంపిలుగా ఏశారంటుంటే.'

'మరి యిప్పు డేమయినట్టూ?'

'ఇప్పుడు దాన్ని తలదన్నిన-అంటే యింకా యెయ్యిరెట్లు మనగాడ్డి కనిబెట్టారంట' అన్నాడు పాపయ్య.

'అళ్ళకేం పని లేదెట్టా?'

'ఓరి వుండరా-పనే వుంటే యీపనేందీ!- అయితే యెయ్యిరెట్లంటే యెయ్యిఅయిదు సదరపు మైళ్లమేర అట్టకట్టుద్దన్న మాటేగా?'

'ఆహాఁ' అన్నాడు పాపయ్య.

'వాసన వుంటదిగా?'

'ఆహాఁ' అన్నాడు పాపయ్య.

'ఏది-ఒక్క బాంబుకు?'

'అంతేగా మరి' అన్నాడు పాపయ్య.

'అయితే కొత్తె సుమారుగా యిట్టాటి బాంబులు యిరవై-యాబై సూసుకుని వొదిలాడంటే ఓల్ పెపంచం అట్టకట్టుద్దన్న మాటేగా?'

'సప్పగా' అన్నాడు పాపయ్య.

సభంతా పక్కకి వొరిగిపోతావుండ జనం మళ్లీ కొత్తె నిటారుగా కూకుండారు ఆవిరి వొదుల్తా.

'అల్లింతపని జేత్తారంటా?'

'ఆరి యీళ్లకు ఎరువెయ్యా! మొదులు మొన్నటి యుద్దెంలో దెబ్బతిని యిప్పటివరకూ ఓపక్క జనం గీగామంటూ। ఆ వజాన అల్లాడి పోతుండారే-యీళ్లకేమన్నా ఎగతాళి గుండ దెట్టా?'

'ఓర్నీయిల్లు నేలగట్ట యుద్దాన్ని యింత కూడుదిన్నట్టు తింటా కూకునేవోళ్లకి నువ్వూ నేనూ సెబితే యింటారంట్రా?'

'అళ్లకి లాబంవుంటది లేరా.'

'లా బం లేందే మనం సింతంబలి తాగా మంటా?'

'మరి అప్పుడేగా ఆయద్దాకా పెద్ద మడిసను కుంటుండ యీ చుబ్బయ్యగోరు గింజ కొలవనని పేసీ బెట్టింది?'

'ఎహె కలకత్తాకాడ ముప్పయి లక్షలమంది వూరకనే ఆవులించి సచ్చారంటా!'

'మన చీతాయికొడుకు రంగాయి, ఈరాయ్ కొడుకు అంజాయి-అరెరెరెరె ఎసువంటి పిల్లలు! యుద్దానికిబోయి అటనే సచ్చిరిగందా!'

'అసలిప్పుడు చంగతేంది? రూపాయి బిళ్లకు ఏడరోచ్చెళ్ల బియ్యమేగా నర్సిమ్మయ్య కొలిసేదీ! పిల్ల ముండకి అయిదంగావల్సి యిట్టబోతే-అనా బిళ్లకు ఆయిదం లేదు పొమన్నాడు.'

'ఓర్నీ ఆయిదం దొంగల్దోల మొదులు ఓల్ పెపంచకమే సాపుగా అట్టకట్టుకు పొయ్యే రోజులు వొత్తావుండయ్యంటుంటే యినిపిచ్చుకోడేం మడిచ్చి!'

'ఓరి వుండంట్రా ఏకాడికీ ఆయిదం తాగుతా వంటారు గాని అవకాడ పెద్దమడ్చి సెప్పేదేందో సాంతం యిననియరేం? అయితే పాపయ్యమావాఁ యుద్దం మళ్లీ రావచ్చునంటావు- మరి దానికేం యాలాపాలా వుంటదా లేదా-మరి యీవజాన ఏటుబాంబులేసి జనాన్ని పడగొడ్తాపోతావుంటే ఆ ఏసేవాడేం పీక్కుదింటాడూ- దీనికంతకీ తిరుగుడేదుండదో కాత్తె యివరించి సెప్పు పాపయ మావాఁ?' అని కూకుండాడు ఈస్పెరుడు.

'ఇదిగో అబ్బాయిలూ సెబుతున్నా యినండి. యియాల పెపంచ యవారం ఎట్టుండదంటే తీగె లాగుతే డొంకంతా కదిలేటట్టుంది- అంటే పెపంచకంలో ఏమూల నాలుగు పిరంగులు పేల్నా పెపంచకమంతా డబడబ పిరంగులు పేల్తయ్యన్నమాట——అంటే మొత్తం పెపంచకం రెండు పార్టీలు పడ్డయ్యన్నమాట; ఎట్ట పడ్డయ్యంటే- యిదిగో నేను చుబ్బయ్యను సాచి రెండు బాదాననుకో- ఎంటనే చుబ్బయ్యముటా పాపయ ముటాలు ఆడకాడ తెగిసొత్తయ్యన్నమాట- అదిగంతే యీడకూడా. పోతే కొట్టిందెవురూ, తిన్నదెవురూ అనేకాడే వొచ్చుద్దన్నమాట పేసీ.

అమెరికావోడుండాడు, రస్యావోడుండాడు. యిద్దరూ రగడ్డేలినోళ్లే. ఒకణ్ణి జూస్తే ఒకడికి దొబ్బుడాయి. యిద్దరికీ పెపంచం మొత్తమ్మీన పిలుస్తే పలికేవోళ్లుండారు. అమెరికావోడేమో రస్యావోడు కమ్యూనిస్టోళ్ళను దెచ్చి పెపంచకమ్మీన కొదుల్తున్నాడంటాడు. రస్యావోడేమో అమెరికావోడు కడుపాత్రంతో పెపంచకాన్నంతా తన యాపారం కిందికి దెచ్చుకుని గల్లా కొడ్తున్నాడంటాము.' అన్నాడు పాపయ్య.

'మంచి మాటన్నాడు. కడుపాత్రం గలోడు ఎప్పుడూ ఎదవే!'

'రస్యావోళ్లు పనిజేసేవోడికి బూములిత్తారంట్రా-'

'ఈయన సూశాడయ్యా మాలావు?'

'దాందుంపదెగిరి సావు పెతోళ్లు సెప్పుకుంటుంటే ఆమాత్రం తెలవదంట్రా? ఆమాత్రం తెలవకబోతే పెపంచకంలో యాడేం జరుగుతుండది పేపర్లో రానేరాదుగా. యియి తీగ మాట్టాడే రోజులయితే ఏందో నాకు చెప్పాస్తాడూ!'

'అదేందో గొప్పోళ్ళంతా రస్యావోణ్ణి నమ్మగూడ్దంటూరు- మరి నువ్వూ నేనూ యిట్టనుకుంటాం.'

'అయితే అమెరికావోడు ఎసువంటివాడో?'

'గొప్పోళ్ళంతా ఆణ్ణి గొప్పోడంటున్నారు.'

'మరి మొన్న మొన్నటిదాకా యీడ మనల్ని పిక్కుదింటాకూకుండ ఇంగ్లీసోణ్ణి యీడ బోటెక్కిచ్చేతలికి ఎల్లి ఆడిసంకకింద దూరాడంటగా- దేనికనీ?'

'ఆడికి యీడు నచ్చాడు గావాల్నా!'

'ఇంగ్లీసోడు యాడజేర్తే ఆడమసేనే!'

'ఒరేయ్ నత్తగుల్లలన్నీ ఒకేపుకి సేర్తయ్యంటలేరా! అమెరికావోడి నైజం యిసువంటిది కాకబోతే యీణ్ణెందుకు చారదీస్తాడూ? యీ పాలి యిద్దరూ గలిసి మనదేశమ్మీన కొచ్చి ఏటుబాముల్తో సావనూకరుగందా! ఎనక ఇట్లరువోడు యిట్టనే జేశాడంటలే.'

'ఆ అదెట్టాగూ తప్పదు— మనం సొరగంలో కూకుని మెరక పల్లాలేకాకుండా, అట్టగట్టిన మనూర్ని సూత్తావుంటామన్నమాట.'

'మరి గొప్పోళ్లంతా యీళ్లని గొప్పోళ్లంటున్నారు గందా!'

'ఆదిగో ఆడేవుండది వున్నకిటుకంతా!' గబిక్కునన్నాడు పాపయ్య తుబుక్కున వుమ్మేత్తా.

సబంలో జనంసూపు పాపయ్యమీనకు మళ్లింది ఏంది ఏందంటూ.

'మొన్నంటే మొన్న యీ అమెరికావోడు నోటొకటి రాసి గొప్పోళ్లందరి సేత ఏలిముద్దర్లేయించాడంట.' అన్నాడు పాపయ్య.

'ఏందానోటు?' అన్నారు జనం.

'గొప్పోళ్ళకి పెమాదం వొచ్చింది రాండి రాండని జాబితారాసి ఏలిముద్దర్లెయమన్నాడు.' అన్నాడు పాపయ్య.

'మరి గొప్పోళ్లే మన్నారూ?' అన్నారు జనం.

'చెబాసన్నారు!' అన్నాడు పాపయ్య.

'ఆ జాబితాలో ఏంవుండదీ?' అన్నారు జనం.

‘జాబితాలో ఏంవుండా ఏలిముద్దర్లేసిన ఒకోక్కగొప్పోడు జోబిలో ఒకోక్క ఏటుబాంబు ఏసు కొచ్చుకున్నాడు.’ అన్నాడు పాపయ్య.

‘మరి ఇంగ్లీసోడో ?’ అన్నారు జనం.

‘ఆడందరికన్న గొప్పోడు !’ అన్నాడు పాపయ్య.

‘అయితే మనకిమూడిందిరో ఎంకయ్యన్నా-’

‘ఎహె వుండూ యిప్పట్నుంచి సత్తానంటావూ — అయితే రస్యా ఏమంటదీ ?’

‘అనేదేందిరా కడుపాత్రంసావాలని యీళ్లంటుంటే కడుపాత్రం సావాలని అంటున్న వోళ్లంతాసావాలని అళ్లంటున్నారు.’

‘మరిరస్యాకాడ ఏటుబాంబుండదా ?’

‘రస్యాకాడే ఏటుబాంబుండదని తెలుతే అమెరికావోడు యీ ఏలిముద్దర్ల యవారవే జరగనియకపోను’ అన్నాడు పాపయ్య.

‘ఎహె వుండండి యుద్దంవొత్తే నువు నేనసేసేదేంది— యిసువంటి సమయంలో మనకాంగిరేసేమంటుండదో సెప్పనియ్యండి.’ అన్నారు కొందరు జనం.

‘గేందివోరు సెప్పినట్టు సచ్చాగ్రహంసేసుద్ది-’

‘దానికేం యాలా పాలా వుండక్కర్లేదెట్టా — ?

‘ఎహె పాపయమావను సెప్పనియమంటుంటే —’ అన్నారు పెద్దమడుసులు.

‘తక్కడ దీసుకుని రెండేపుల రెండు, అరిశె రాళ్లేసి నాయం, అన్నాయాన్ని తూకం తూస్తుందని కాంగిరేసు —’ అంటూ కొత్తసుట్ట ఎలిగించి తన కత సెప్పటం మొదలు పెట్టాడు పాపయ్య.

‘లేదురా నిదురలో లేదురా సుగతి!’

—ఈశ్వర్

సాంఘిక సమస్యలనేకం. అందులోనూ వెనుకబడిన భారతీయసమాజంలో లెక్కలేనన్ని. ఇందులో ఒకటి స్త్రీలకు సంబంధించినది. ఈ సమస్య పేరుకు స్త్రీలదైనా నిజానికి సంఘానిది - ప్రతి కుటుంబానిది. సమస్యలో అనేక శాఖోపశాఖ లున్నాయి. దీని నర్థం చేసుకుందుకు ముందుగా అసలు స్త్రీ కూడా ఒక మనిషి అనీ, పురుషుడు- స్త్రీ అనే వాళ్లిద్దరికీ సమాన నామ వాచకం మానవులు అనీ, ప్రపంచంలో స్త్రీకీ, పురుషునికీ ఒకే రకపు ఆలోచనలు, కోరికలు, అవసరాలు, కష్టసుఖాలు వుంటూ ఒకే రకంగా వారిపై ప్రభావం కలిగి వుంటాయనే ప్రాథమిక విషయం అర్థం చేసుకుంటే, జీవితంలో ఆ సమస్యకు సంబంధించిన విషయాలు సులువుగా పరిష్కరించుకుందుకు మార్గం కనబడుతుంది. గౌరవం, అభిమానం, ఆనందం, కష్టం, స్వాతంత్ర్యం, బానిసత్వం—యివన్నీ స్త్రీ పురుష జీవిత పథంలో ఒకే రకమైన అనుభవాన్ని యిస్తాయి.

సాంఘిక చరిత్రలో ఒకొక్కక్క కాలంలో, ఆనాటి పరిస్థితులనుబట్టి, అవకాశాలు, అవరోధాలను బట్టి, పెత్తనంచేసే పెద్దలనుబట్టి, పెద్దల విజ్ఞాన విద్యావకాశాల పరిమితినిబట్టి, ఆర్థిక స్వరూపాన్నిబట్టి అనేక సంప్రదాయాలు ఏర్పాటు చెయ్యబడ్డాయనేది స్పష్టం. ఎప్పుడో మనుషుల్ని గ్రామదేవతలకి బలి యివ్వడం ఘన కార్యంగా భావించారు కాబట్టి యిప్పుడా ఆచారాన్ని అమలు జరపడం సమర్థించం (అంటే, అధిక సంఖ్యాకులం). ఈ నాగరికాభిప్రాయాన్నే ప్రభుత్వం ఒక సమయంలో చట్టంగా చేసింది. ఏదో కాలంలో ఓ దేశంలో ఒక రాజవంశం, పై కుటుంబాలతో వియ్యం పొందుతే రాజరక్తం కలుషితమవుతుందని, అన్నా చెల్లెండ్రకు వివాహం చేసిందంటే,